

STEINERSCHOOL
LIER

SCHOOLGIDS 2024-2025

---

*Steinerschool Lier - Sterrendaalders
Kleuterhuis en lagere school*

Inleiding

Kennismaken met het onderwijsproject van een Steinerschool is binnenstappen in een wereld van verscheidenheid en van rijkdom. Onze pedagogie wendt zich tot de rijkdom van het gehele mensenwezen met als "leerstof" de rijkdom van mens en wereld, van natuur en cultuur, van schoonheid, wijsheid en goedheid en ook de tegenbeelden daarvan.
(vrij naar W.F.Veltman).

Onze schoolgids start met een wandeling doorheen de pedagogie van de school, waarin achtergrond en inhouden aan bod komen. Daarna volgt een beschrijving van organisatorische en praktische aangelegenheden.

Samen met het schoolreglement vormt de schoolgids een geheel dat nieuwe en al langer aanwezige ouders een houvast geeft rond "hoe wij het doen" in de Steinerschool in Lier. Een dialoog hierover is steeds mogelijk en kan alleen maar een verrijking zijn.

Voor algemene informatie kan elke ouder eveneens terecht op onze website www.steinerschoollier.be. Voor een beeld van wat dagelijks leeft in de school, is er de facebook pagina www.facebook.com/steinerschoollier. Onze oudergroep heeft ook een eigen facebook pagina: <https://www.facebook.com/groups/519453598094537/>.

De pedagogische opbouw begint bij het kleuterhuis en loopt door tot de zesde (lagere school); achtste (middenbouw); twaalfde (ASO bovenbouw); dertiende (BSO bovenbouw) klas. De verschillende afdelingen hebben hun eigenheid en zijn toch met elkaar verbonden: peuters, kleuters en, onderbouw (klas 1 t/m 6), middenbouw (klas 7 en 8) en bovenbouw (klassen 9 tot 12/13) vormen samen "de" Steinerschool van Lier. Daarom kozen we ook een gemeenschappelijk logo, om samen als één geheel naar buiten te kunnen treden. Ons logo stelt een drie-eenheid voor, waar de geledingen (kleuter-lagere-middelbare) school in zitten, maar ook alle mogelijke drie-eenheden die je in de Steinerpedagogie vindt, en dat zijn er wel wat: denk aan hoofd-hart-handen, denken-voelen-willen, en nog veel meer, maar dat ontdek je gaandeweg mee met je kind.

Kleuterhuis en onderbouw Lier vormen samen één school: Steinerschool Lier – Sterrendaalders en behoren samen met de school Steinerschool Michaëlschool Turnhout (Michaëlschool) tot de inrichtende macht vzw Steinerscholen Lichtbaken die haar zetel heeft op het adres van onze Lierse Steinerschool.

Middenbouw en bovenbouw ASO, BSO en KSO Lier vormen samen de MSV vestiging De Populier in Lier en behoren met vestigingsplaatsen Berchem, Brugge, Gent en Leuven, Turnhout en Aalst tot de inrichtende macht vzw Middelbare Steinerscholen Vlaanderen.

Er is een bewuste en vanaf de start gewilde samenwerking op de campus tussen de twee scholen. Verder is er samenwerking op niveau van de scholengemeenschap van de Steinerscholen Vlaanderen en binnen de federatie van Steinerscholen, die zich op de Gitschotellet in Berchem bevindt.

Zie bij www.steinerscholen.be voor informatie over de federatie van Steinerscholen, die de basisscholen en de middelbare scholen verenigt.

Steinerscholen zijn erkende gesubsidieerde scholen die een erkend leerplan volgen. Zij worden doorgelicht net zoals alle andere erkende scholen.

Doorlichtingsverslagen kan u raadplegen op www.ond.vlaanderen.be

Onze school werd de laatste keer doorgelicht in mei 2023 en kreeg een positief verslag.

Een document herlezen garandeert niet dat er geen foutjes insluipen. Laat het gerust weten als iets u opvalt, en spreek ons team gerust aan op wat er in deze gids staat.

Inhoud

1	<u>DE STEINERSCHOOL</u>	5
1.1	RUDOLF STEINER	5
1.2	IETS OVER ANTROPOSOFIE	5
1.3	ALLE ONDERWIJS MOET LEVENSKUNST GEVEN	6
1.4	WALDORFPEDAGOGIE EN ANTROPOSOFIE	6
1.5	KENMERKEN VAN DE R. STEINERSCHOOL	6
1.5.1	EEN VRIJE ERKENDE SCHOOL	6
1.5.2	ONTWIKKELINGSFASEN ALS BASIS VAN HET LEERPLAN	6
1.5.3	TEMPERAMENTEN ALS PEDAGOGISCHE BASIS	7
1.5.4	LEERSTOF IS ONTWIKKELINGSSTOF	7
1.5.5	DE KLASSEN	8
1.5.6	DE KLASLEERKRACHT	8
1.5.7	PERIODE-ONDERWIJS	8
1.5.8	MUZISCHE VORMING / KUNSTZINNIGE EN DOEVAKKEN	8
1.5.9	WERELD ORIËNTATIE (WO)	9
1.5.10	ANDERE TALEN	9
1.5.11	LICHAMELIJKE OPVOEDING	9
1.5.12	EURITMIE	9
1.5.13	TUINBOUW	9
1.5.14	HOUTBEWERKING	10
1.5.15	CULTUURBESCHOUWING	10
1.5.16	RELIGIEUZE OPVOEDING	10
1.5.17	PODIUMGEBEUREN	10
1.5.18	EVALUATIE	12
1.5.19	LEERLINGVOLGSYSTEEM	12
2	<u>HET LEVEN IN DE KLASSEN</u>	13
2.1	HET KLEUTERHUIS	13
2.2	LAGERE SCHOOL	15
2.2.1	EERSTE KLAS: EEN EERSTE STAP IN DE GROTE WERELD	15
2.2.2	TWEEDE KLAS: HET EGO ONTWAAKT	15
2.2.3	DERDE KLAS: STILTE VOOR DE STORM	16
2.2.4	VIERDE KLAS: INGRIJPENDE VERANDERINGEN	17
2.2.5	VIJFDE KLAS: EEN KORTE ADEMPAUZE	17
2.2.6	ZESDE KLAS: EEN ONTDEKKINGSTOCHT	19
3	<u>BESTUURLIJKE ORGANISATIE</u>	20
3.1	VZW LICHTBAKEN	20
4	<u>PRAKTISCHE SCHOOLORGANISATIE</u>	21
4.1	INSCHRIJVINGSPROCEDURE	21
4.2	SCHOOLREGLEMENT	21

4.3	AFWEZIGHEDEN	21
4.4	KOM OP TIJD.....	21
4.5	GSM	22
4.6	GETUIGSCHRIFT BASISONDERWIJS	22
4.7	SCHOOLUREN	22
4.7.1	KLEUTERHUIS	22
4.7.2	ONDERBOUW	22
4.8	TOEZICHTEN VOOR EN NA SCHOOL.....	22
4.8.1	SPEELPLAATSAFSPRAKEN EN TOEZICHT.....	22
4.8.2	BUITENSCHOOLSE KINDEROPVANG	23
4.8.3	TARIEVEN BKO EN FACTURATIE	23
4.9	SAMENWERKING MET PARCIVALSCHOOL.....	23
4.10	CLB	23
4.11	SCHOOLTOELAGE.....	24
4.12	SCHOOLONGEVALLEN	24
4.13	EHBO-POST.....	24
4.14	MIDDAGPAUZE EN MIDDAGMAAL.....	25
4.15	PANTOFFELS	25
4.16	KLEDIJ	25
4.17	SCHOOLREIZEN	25
4.18	BERICHTEN AAN HET SCHOOLBESTUUR.....	25
4.19	BERICHTENBLAD	25
4.20	OUDERBIBLIOTHEEK.....	26
4.21	ONDERHOUD.....	26
4.22	DEUREN OP SCHOOL	26
4.23	SORTEREN VAN AFVAL	26
5	<u>TOT SLOT.....</u>	<u>26</u>

1 De steinerschool

De Vrije Waldorfschool of Steinerschool is in 1919 ontstaan in de tabakszaal van de Waldorf - Astoria-sigarettenfabriek in Stuttgart.

Rudolf Steiner hield, daartoe uitgenodigd door Emil Molt, directeur van de onderneming, een voordracht voor de arbeiders.

In deze voordracht wees hij erop hoe jaarlijks duizenden jonge mensen in volle ontwikkeling, het bedrijfsleven moeten instappen, zodat zij van de belangrijkste voedingsbodem voor hun innerlijke ontwikkeling zijn afgesneden. Hij pleitte vervolgens voor een school met twaalf leerjaren voor alle leerlingen, ongeacht hun sociale afkomst.

Reeds de volgende morgen vroegen de arbeiders aan de directeur of er voor hun kinderen zo'n school kon komen. Emil Molt vroeg Rudolf Steiner om de pedagogische leiding van deze eerste Steinerschool op zich te nemen. Sinds de oprichting van deze eerste "Freie Waldorf-schule" heeft de Steinerschoolbeweging zich langzaam maar zeker uitgebreid. Meer en meer vindt de Steinerpedagogie weerklank bij mensen die wezenlijk betrokken willen zijn bij de ontwikkeling van hun kinderen.

1.1 Rudolf Steiner

Rudolf Steiner, werd in 1861 geboren in een dorpje bij de Oostenrijks -Hongaarse grens. Op jeugdige leeftijd bemerkte hij dat, behalve de wereld die wij met onze zintuigen waarnemen, er ook een geestelijke wereld ervaren kan worden. Na zijn middelbaar onderwijs volgde hij les aan de Technische Hogeschool en tegelijkertijd studeerde hij filosofie. Hij promoveerde met het proefschrift: "Waarheid en wetenschap".

Inmiddels was hij zeer intensief bezig met de geschriften van Goethe en schreef hij zijn "Filosofie van de Vrijheid", waarin de kennistheoretische grondslag is gelegd voor zijn latere werken.

Steeds meer zocht hij naar een weg om de uiterlijke werkelijkheid weer te verbinden met de wereld van het geestelijke. Zo ontstond wat Rudolf Steiner "antroposofie" noemde. Vanuit zijn inzichten gaf hij nieuwe impulsen aan kunst, toneel, architectuur. Hij zorgde ervoor dat de euritmie als bewegingskunst tot ontwikkeling kwam. In navolging van Rudolf Steiner's gedachtengoed werden initiatieven genomen, waarvan de Steinerscholen, de biologisch -dynamische landbouw en de antroposofische geneeskunde wel de bekendste zijn. Om de maatschappelijke vernieuwing te stimuleren, stichtte Rudolf Steiner in 1923 de Algemene Antroposofische Vereniging en de daarmee verbonden Hogeschool voor Geesteswetenschap in Dornach, Zwitserland.

1.2 Iets over antroposofie

Letterlijk betekent "antroposofie" zoveel als "wijsheid van de mens". Hiermee wordt een wereldbeschouwing bedoeld die gefundeerd is op het levenswerk van Rudolf Steiner.

Via de geschriften van Rudolf Steiner leren we hoe hij de mens - ontwikkeling zag in al haar aspecten. Waar komt de mens vandaan? Wat is de zin en de uiteindelijke bestemming van de werkelijkheid?

Dergelijke vragen worden vanuit de inzichten van Rudolf Steiner onderzocht en wel op zodanige manier dat men niet de vaste grond onder de voeten verliest, maar integendeel maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt. Het verwerven van inzichten in de antroposofie is een zeer persoonlijke scholingsweg die kan worden gevolgd in volledige vrijheid.

Steinerscholen onderwijzen geen antroposofie, maar er wordt wel vanuit een antroposofisch mensbeeld vertrokken in het lesgeven.

Dit mensbeeld wordt binnen de wereld van vandaag geplaatst.

1.3 Alle onderwijs moet levenskunst geven

Het onderwijs als levenskunst opvatten is het "Leitmotiv" in de Vrije Waldorfscholen of Steinerscholen. De manier waarop in deze schoolbeweging tot levenskunst wordt opgevoed, vertoont de grootste verscheidenheid: elke school werkt vanuit haar eigen ruimtelijke situatie en innerlijke mogelijkheden.

Op de vraag welke opvoeding hij als de beste beschouwde, zou Goethe ooit geantwoord hebben: "Die van de Hydrioten. Deze eilandbewoners en zeevaarders nemen hun jongens al vroeg mee naar zee en laten ze allerlei karweitjes opknappen. Wanneer ze iets presteren, krijgen ze aandeel in de winst: zo houden ze zich al vroeg bezig met de handel, ruilhandel en buit en groeien op tot de meest bekwame kust- en zeevaarders, de slimste handelaren en de meest roekeloze piraten die men zich kan denken."

Bij Goethe gaat het in de opvoeding dus duidelijk om levenskunst.

1.4 Waldorfpedagogie en antroposofie

De Waldorfpedagogie oriënteert zich naar het antroposofisch "mensbeeld" van Rudolf Steiner.

Rudolf Steiner spreekt bij voorkeur van "mensenkennis" (Menskunde).

Hij ziet de mens als een driedig wezen. Als verbinding tussen lichaam en geest erkent hij de ziel.

In de pedagogie moet elk van deze drie wezensdelen de nodige aandacht krijgen. In de Steinerscholen wordt daarom getracht de lessen in drie geledingen op te bouwen, zodat het denken (geest), het voelen (ziel) en het willen (lichaam, handelen) in harmonie tot ontplooiing gebracht worden.

Wat antroposofie in de eerste plaats wil, is de mens tot een genuanceerd waarnemen te brengen.

Een goed leraar is dus in de eerste plaats een goed fenomenoloog.

1.5 Kenmerken van een Steinerschool

1.5.1 Een vrije erkende school

Steinerscholen zijn vrije scholen omdat een kunstzinnige pedagogie alleen mogelijk is wanneer ervan buitenaf zo weinig mogelijk invloed of druk wordt uitgeoefend.

Alleen ouders, leraren en -voor zover mogelijk en volgens ontwikkelingsfase- leerlingen kunnen beslissen hoe er moet worden opgevoed.

Er wordt getracht kinderen zó aan te sporen en te stimuleren dat ze in zich en uit zichzelf de middelen en wegen kunnen vinden om hun leven te beheren. Het leerplan van de Steinerscholen is gebaseerd op de hierna beschreven ontwikkelingsweg van het kind.

Het leerplan heeft het karakter van een levend organisme, dat wel aan zekere wetmatigheden gebonden is, maar dat in vrijheid (maar niet in vrijblijvendheid) en vanuit de eigen bevlogenheid en passie door de pedagogen kan worden gehanteerd.

Onze scholen volgen een wettelijk erkend leerplan, ingediend door de Federatie van Rudolf Steinerscholen Vlaanderen dat leidt tot het bereiken van de wettelijk voorziene eindtermen voor het basisonderwijs in Vlaanderen. Aan het einde van de basisschool krijgen leerlingen die deze eindtermen bereiken een getuigschrift van het basisonderwijs dat toegang geeft tot het middelbaar onderwijs in elke studierichting.

1.5.2 Ontwikkelingsfasen als basis van het leerplan

De ontwikkelingsfasen van het kind vormen het uitgangspunt van ons onderwijs en de basis van het leerplan. Het tijdstip en de manier waarop een zekere (leer)inhoud wordt overgebracht, is bepalend voor de wijze waarop deze in het latere leven van het kind, in positieve of negatieve zin, werkzaam zal zijn.

Het ogenblik waarop het kind met iets nieuws in aanraking komt, mag niet afhankelijk zijn van toevalsfactoren. Daarover kan alleen een menselijk inzicht beslissen dat zich in hoge mate

bewust is van het ontstaan en de ontwikkeling van zielskrachten in de verschillende leeftijdsfasen. Rudolf Steiner onderscheidt drie grote fasen, die ieder weer in belangrijke tussenstadia te verdelen zijn: 0 tot 7jaar; 7 tot 14 jaar; 14 tot 21 jaar.

1.5.2.1 Van geboorte tot tandenwisseling: 0 tot 7 jaar

De gehele periode vóór het zevende levensjaar wordt vooral gebruikt voor fysiologische processen. Het kind richt zijn volle activiteit op de bouw van zijn lichaam. Het belangrijkste kenmerk van deze fase is de drang tot nabootsing. Het kind leert zich oprichten, gaan, spreken en denken dankzij voorbeelden. Ook wat als sfeer, wat als morele ondertoon in de omgeving leeft, bootst het kind na en prent het zichzelf in. Het kind slorpt als het ware alle indrukken op en gebruikt deze om zowel fysiek als mentaal te groeien. De omgeving als "goed" beleven staat centraal in deze fase.

1.5.2.2 Van tandenwisseling tot de puberteit: 7 tot 14 jaar

De tandenwisseling wijst op het begin van een nieuwe levensfase. De krachten die in de vorige fase voor de bouw van het organisme dienden, treden nu gemetamorfoseerd aan het licht. Het kind ontwikkelt een denken dat niet meer uitsluitend associatief en benoemend is, maar dat sterk in beelden leeft. De imitatie-drang blijft nog aanwezig voor alles wat gebaar en beweging is. De opvoeder is in deze fase een belangrijke autoriteit, die graag en in liefde wordt nagevolgd. Hij bedient zich vooral van het fantasievolle woord dat beelden oproept voor het kind. De wereld om zich heen beleven als "mooi" staat centraal in deze fase.

1.5.3 Temperamenten als pedagogische basis.

Temperamenten vormen de grondslag van het karakter. Ze zijn de poort waardoor een kind de omgeving tegemoet treedt. Volgens de geesteswetenschap is de mens een vierledig wezen. Als één van deze geledingen overheerst, heeft dat zo zijn gevolgen voor het temperament. Als het 'Ik' overheerst, spreken we van een melancholisch temperament. Overheersen de levensprocessen, dan spreken we van een sanguinisch temperament. Als het fysieke lichaam overheerst, is het kind flegmatisch en we noemen het choleric als het zielenorganisme overheerst. Op deze manier naar kinderen kijken maakt dat zij zich wezenlijk aangesproken voelen. Volgens Rudolf Steiner heeft onderricht en opvoeding tot doel evenwicht te scheppen tussen de vier verschillende geledingen in de mens. Met de puberteit ontdekt de jongere een heel nieuwe wereld: die van de eigen gevoelens en die van de andere persoon. Het zielenleven treedt voor het eerst zelfstandig in de wereld. De pedagogie is er op gericht de jongere te ondersteunen bij deze vaak moeizame ontdekking en ontwikkeling van het prille zielenleven.

1.5.4 Leerstof is ontwikkelingsstof

Het centrale onderwijsdoel van de Steinerpedagogie is een zo harmonisch mogelijke ontwikkeling van heel de persoonlijkheid tot een volwassen en vrij mens. Men vertrekt van de talenten en de persoonlijkheid van het kind. De leerstof is hiervoor een ondersteunende factor en geen doel op zich. Het gaat om het tonen van samenhangen, het inzicht verschaffen in grote gehelen, het zien van onderliggende processen en het voelen dat zijzelf ook deel uitmaken van dit alles.

1.5.5 De klassen

Analoog aan onze kijk op de ontwikkelingsfasen zijn de klassen ingedeeld in afdelingen:

- het kleuterhuis (peuterklas en 3 leeftijdsgemengde kleuterklassen)
- de onderbouw (klassen 1 tot 6)
- de middenbouw (klassen 7 en 8)
- de bovenbouw (klassen 9 tot 12/13)

Dit komt tot uitdrukking in de gebouwen. De gebouwen van het kleuterhuis maken een omhullend, eerder beschuttend gebaar.

Het bovenbouw gebouw staat open voor de omgeving en bevindt zich aan de straatkant.

Het gebouw van de onderbouw staat tussen beide.

Al onze afdelingen zijn gesubsidieerde, erkende eenheden die de gebruikelijke getuigschriften en diploma's afleveren.

1.5.6 De klasleerkracht

De kleuterjuf zorgt voor een omhullende omgeving en ontvangt de kleuters met een vast dag-week- en seizoenritme. Ze is de centrale figuur in de schoolwereld van het jonge kind. Na de peuterklas, waarin de kinderen een jaar lang kunnen aankomen op school op eigen tempo, verblijven de kleuters drie jaar bij hun vaste juffie die hen met warmte en veiligheid zachtjes begeleidt tot aan de leeftijd van schoolrijpheid.

In de onderbouw staat de klasleerkracht centraal. Doordat hij/zij drie jaar meegaat met de klasgroep is hij/zij een daadwerkelijke mede-opvoeder voor de ouders. Hij/zij is het grote voorbeeld, de steun en toeverlaat waarrond de klas draait. Vanaf klas vier komt daarin stilaan een verandering, en gaat de leerling meer en meer een appèl doen op de kennis van de leraar. De leraar maakt zachtjes een overgang naar de middenbouw, en is stilaan ook een stukje begeleider naast leider.

In de middenbouw zet deze evolutie zich verder. De 7e- en 8e- klassers groeien naar meer zelfstandigheid, maar zonder zorg en omhulling kunnen ze zeker nog niet.

In de bovenbouw evolueert de klasleerkracht stilaan naar de begeleider.

Hij houdt zich terug en maakt op deze wijze ruimte waarin de jongeren zich kunnen oefenen aan hun verantwoordelijkheden naar anderen en zichzelf toe. De klasleerkracht (klastitularis) wordt in de eerste plaats ondersteund door de co-titularis en omringd door collega's en vakleerkrachten.

1.5.7 Periode-onderwijs

Het periode-onderwijs maakt intensiever contact met de leerstof mogelijk.

Vakken als lezen, schrijven, rekenen, heemkunde en taal in de onderbouw en wiskunde, fysica, chemie, esthetica, geschiedenis, biologie en aardrijkskunde in de midden- en bovenbouw worden gedurende de eerste lesuren van de dag, elke dag in perioden van ongeveer drie tot vier weken onderwezen.

Aansluitend op het ochtendperiode onderwijs worden de vakken onderwezen die voortdurende oefening vragen: vreemde talen, muzische vakken, lichamelijke opvoeding, oefenuur taal en rekenen. Ook techniek en kunstzinnige vakken komen na de periode aan bod.

1.5.8 Muzische vorming / kunstzinnige en doevakken

(handwerken, muziek, schilderen, boetseren, tekenen, vormtekenen, drama)

De kinderen ervaren op actieve wijze de processen die het kunstzinnige handelen bepalen en leren er mee omgaan.

Zij ontwikkelen daardoor een flexibel toepasbaar gevoel voor ritme, maat, melodie, beweging, lijn, kleur en vorm. Muzische vorming betekent tevens ontwikkeling van een gericht waarnemingsvermogen, van fantasie en voorstellingsvermogen, vooral wat ruimtelijke oriëntatie en temporale ordening betreft.

Het denken waarbij het innerlijk voorstellen en waarnemen geobjectiveerd wordt zonder naar het louter intellectuele af te glijden wordt gestimuleerd.

Muzische vorming richt zich op de vorming van de totale persoonlijkheid.

Het vermogen om schoonheid in haar verschillende verschijningsvormen te beleven, schoolt een flexibel en gedifferentieerd inlevingsvermogen dat leergebiedoverschrijdend werkt. In het bijzonder wanneer dit vermogen via kunstzinnige beleving en eigen activiteit ontwikkelt, bezit het de mogelijkheid om zich te transponeren naar het sociale en persoonlijke vlak. Men ontwikkelt een reëel zelfbeeld, een gevoel voor wat mogelijk is en waar men grenzen bereikt.

1.5.9 Wereld oriëntatie (WO)

Wereldoriëntatie wordt bij ons gegeven onder de noemer heemkunde. De kinderen leren de wereld kennen vanuit verschillende invalshoeken. Ambachten, aardrijkskunde, oriëntatie in tijd en ruimte, ... Verder in de schoolgids wordt er per klas beschreven wat er aan bod komt.

1.5.10 Andere talen

Gebruikmakend van het sterk nabootsingsvermogen van het kind worden de leerlingen al spelend en zingend vertrouwd gemaakt met andere culturen en talen in de vorm van bijvoorbeeld anderstalige liedjes en versjes. Hier primeert de ontwikkeling van een levendig taalgevoel. Engels en Frans worden vanaf de eerste klas op speelse wijze aangebracht. Vanaf de vierde klas worden de vakken 'Frans' en 'Engels' echt een apart vak, gegeven door vakleerkrachten. De klemtoon verschuift geleidelijk aan van de nabootsing naar het correct uitspreken en schrijven van het Frans en Engels. Via dialogen, liederen en spelen wordt woordenschat maar ook grammatica verworven zodat leerlingen zich steeds meer thuis voelen in de andere talen en ze met moed en zelfvertrouwen de eerste stappen naar vrije gesprekken, naar communicatie in de andere talen durven zetten. Wij gebruiken momenteel een methode voor Frans (Beaufort) vanaf klas vier.

1.5.11 Lichamelijke opvoeding

De bewegingsvormen die in deze lessen aan bod komen, worden gezien als hulpmiddel voor de ontwikkeling van het kind en nooit als doel op zich.

Naast het toestelturnen, de atletiek en de spelen wordt er ook waar mogelijk Bothmergymnastiek beoefend.

Bothmer was de eerste die het antroposofische mensbeeld in zijn gymnastieklessen heeft uitgewerkt.

Hij heeft de oefeningen van de Grieken omgewerkt voor onze tijd. Via deze oefeningen kunnen we een bewuste verbinding leggen met de ruimte en de tijd om ons heen. Bothmers doel was, via een reeks bewegingen of oefeningen, onszelf en de krachten van de ruimte te leren kennen en langs deze weg te ervaren dat ook wij een deel van de ruimte zijn.

De grootste kleuters, Klassen 1 en 2 krijgen speeltturnen in onze eigen zaal. Vanaf de derde klas wordt LO gegeven in de stedelijke sporthal. Op weg naar en van de sporthal komt het veilig bewegen in het verkeer aan bod. Zo bereiken onze leerlingen ook de leerdoelen rond verkeersveiligheid.

In de derde en vierde klas krijgen de leerlingen gedurende een half jaar zwemlessen en zwemmen ze ook voor hun bloso zwemdiploma's.

1.5.12 Euritmie

Momenteel is euritmie niet voorzien in ons lessenpakket.

Eén van onze leerkrachten volgt het derde opleidingsjaar euritmie dat in Vlaanderen wordt georganiseerd. Zij zal dit schooljaar alvast starten met het geven van euritmie in de lagere school. Het is nog geen vast onderdeel van onze lessenrooster, maar de kinderen zullen gedurende een aantal weken een uurtje kunnen proeven van euritmie. Het is onze betrachting om euritmie opnieuw een plaats te geven in het curriculum.

1.5.13 Tuinbouw

In de Steinerschool is tuinbouw een belangrijk vak.

Vanaf de vijfde klas leren de jongeren de praktijk van het zorgen voor planten en dieren.

Het is niet de bedoeling tuinbouwers te vormen. De klemtoon ligt op de werk- en zorghouding die veel inspanning kan vergen.

Vanuit de biodynamische land- en tuinbouw krijgen de leerlingen inzicht in de organische en gesloten kringloop van de aarde.

Uitgaande van kruiden met bepaalde eigenschappen wordt het mest verrijkt tot actieve compost.

De lessen tuinbouw blijven dus niet beperkt tot spitten, zaaien en oogsten. De leerlingen leren "zorgen" voor het stukje aarde dat hen is toevertrouwd. In de lagere klassen wordt er ook al gewerkt me en in de natuur. Dit gebeurt dan nog niet als apart vak maar geïntegreerd in de klaspraktijk.

1.5.14 Houtbewerking

In de 6de klas krijgen onze leerlingen houtbewerking in kleine groepen. Houtbewerking wordt in het kleuterhuis al aangeboden en dit wordt verder opgebouwd in doorheen de lagere school. In de lagere klassen gebeurt dit geïntegreerd in de klaspraktijk. Dit legt een eerste basis voor de lessen hout in de bovenbouw. De liefde voor het materiaal en het doorzettingsvermogen bij het werken ermee staan centraal. De houtbewerkingslessen worden vooraf aangekondigd, kinderen komen dan met gesloten schoenen naar school in het kader van veiligheid.

1.5.15 Cultuurbeschuwing

Vanaf de eerste klas maken de kinderen kennis met de grote verhalen uit de mensheidsgeschiedenis en uit verschillende culturen.

Rijke beelden over mens en wereld worden zo in de kinderziel gelegd. Niet door moraliseren of beleren, maar door beleven ontstaat moraliteit.

De verhaalstof is ontwikkelingsstof: de aangeboden verhalen worden zorgvuldig uitgekozen volgens de ontwikkelingsfasen van de leerlingen.

1.5.16 Religieuze opvoeding

De opvoeding in de Steinerschool streeft een verdieping en vernieuwing na van het zielenleven in samenhang met de natuur.

Er is geen sprake van leerstellingen of het aanhangen van één of andere confessie, wel van een onbevangen leren waarnemen van de wereld om ons heen, niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief.

Los van alle vooroordelen wordt een scheppend denken ontwikkeld dat toelaat (in vrijheid) door te dringen tot een zich "weder verbinden" met een scheppende idee (geestelijke wetmatigheid) die de waarnemingswereld doordringt.

Deze verbinding met de natuur uit zich in een houding van overgave, eerbied en bewondering.

Met de leerlingen worden spreuken gezegd of liederen gezongen die dit ondersteunen.

Niet alleen door het dagelijks schoolleven maar ook door het vieren van jaarfeesten in samenhang met de natuur proberen wij dit te bereiken. Zo leven we niet alleen mee met de seizoenen, maar ook met de "geestelijke draad" die doorheen het jaar loopt. Bij het begin van de herfst wordt het Sint-Michaëlsfeest gevierd.

Dan loopt de draad verder over het Sint-Maartensfeest, de Advent, het Sint-Nicolaasfeest tot aan het Kerstfeest en driekoningen in de winter. Einde eerste trimester worden het Kerstspel en het Paradijs spel opgevoerd.

In de lente vieren we Palmpasen, Pasen en Pinksteren. Sint-Jan is het zomerfeest.

1.5.17 Podiumgebeuren

1.5.17.1 Tonelen

Het toneel neemt op onze school een belangrijke plaats in. Het is een levendig en kunstzinnig middel om de leerlingen de leer- en ontwikkelingsstof te doen beleven.

Geschiedenis, taal, lezen, spreken, bewegen op een podium, maatschappelijke conflicten, menselijke

tragedies of komedies, het kan allemaal "aan den lijve" ervaren worden in de magische wereld van het toneel.

Daarnaast is toneelspelen ook een uitermate sociale kunstvorm.

Het vraagt om samenwerking, respect voor elkaar, doorzettingskracht en inlevingsvermogen.

Een toneelstuk repeteren en uiteindelijk voor een publiek brengen is voor een klas altijd een spannende, intense en ingrijpende ervaring.

De school beschikt over een zeer mooie toneelruimte waar jaarlijks door de verschillende klassen gemakkelijk een tiental verschillende stukken worden opgevoerd.

1.5.17.2 Schoolfeesten

(Open) schoolfeesten (Open Dagen) dragen er toe bij dat de leerlingen belangstelling tonen voor elkaar en voor elkaars werk in de klas.

Bedoeling is dat alle klassen, van klein tot groot, iets laten zien aan elkaar en aan ouders, sympathisanten.

Ter gelegenheid van de jaarlijkse opendeurdag wordt een dergelijk open schoolfeest gehouden.

1.5.18 Evaluatie

Tijdens hun ontwikkeling worden de leerlingen nauwkeurig gevolgd. Vragen van leraren worden besproken op de wekelijkse Pedagogische Colleges tijdens de kinderbesprekingen. Daarnaast worden ook de klassen besproken in hun eigenheid en functioneren als groep binnen de klasbesprekingen met het zorgteam. In zekere zin worden de leerlingen voortdurend "beoordeeld". Het is een begeleidend aangeven om evolutie en feedback te verkrijgen. In de getuigschriften wordt een beschrijving gegeven van zowel inzet als prestaties en de evolutie van de persoonlijke ontwikkeling van de leerling en van het al of niet in evenwicht zijn van de drie gebieden: denken, voelen, willen. Op die manier krijgen ouders en leerling wezenlijke informatie.

In de onderbouw is het getuigschrift op het einde van elk schooljaar voor het kind, een spreuk of tekst waarin iets oplicht van het kind. Alleen voor de ouders wordt in een rapport driemaal per schooljaar de evolutie geschetst op cognitief, emotioneel en sociaal vlak.

Leerlingen, worden opgevolgd en begeleid naargelang de aard van de Vraag die de leerling stelt door de klastitularis, de ouders, een mentor, CLB en externe begeleiding (in functie van specifieke problematieken). Wij volgen in de basisschool hiervoor de gelaagdheid voorzien in het decreet Leersteun. Dit werd uitgewerkt in ons zorgwerkplan.

1.5.19 Leerlingvolgsysteem kleuterhuis

Er zijn verschillende onderzoeksmomenten gedurende de hele basisschool. Kleuters worden actief opgevolgd door de juffen en dat vindt een weerslag in het kinddossier (KOI). De observatie instrumenten zijn het kleutervolgsysteem voor peuters en 4 jarigen, het 5 jarigen onderzoek en het schoolrijpheidsonderzoek bij de 6

jarigen. De klasavonden en de individuele oudergesprekken zorgen dat ouders op de hoogte blijven van de evolutie van hun kleuter. Bij overgang van peuterklas naar kleuterklas is er een overgangsgesprek.

1.5.20 Schoolrijpheid

In deze eerste fase van 7 jaar wordt het fundament gelegd voor het verdere leven. Het kind heeft levenskracht/vormkracht nodig om het lichaam te individualiseren, om het zich eigen te maken. De kinderen leren door te ervaren. Kinderen kunnen zich gemakkelijker tot de leerstof van de lagere school verhouden als zij leerrijp zijn. Er wordt gekeken of een kind het willen, voelen en denken kan samen laten werken, zodat het het schoolse leren kan oppakken.

Bij de overgang naar de onderbouw, gebeurt er een uitgebreid "schoolrijpheidsonderzoek". Hierbij worden de intellectuele, de affectieve en sociale rijpheid bekeken. Het proces naar schoolrijpheid en de bijbehorende onderzoeken worden uitgebreid met de ouders van de "grootjes" van het kleuterhuis besproken op een speciale avond hierover.

Om te zien of een kind leerrijp is, wordt er heel zorgvuldig naar het kind gekeken.

Gedurende de hele kleuterperiode noteert de leerkracht van ieder kind in het kleutervolgsysteem haar bevindingen en vorderingen. Alle kleuters die voor 1 juli 6 jaar worden komen in aanmerking voor het

Leerrijpheid of schoolrijpheidsonderzoek. Kleuters die later in het jaar 6 worden krijgen een kleuterverlenging. Dit onderzoek wordt bekeken door de eigen juf, de zorgjuf kleuterbouw en besproken met het voltallige pedagogische college. De mogelijke zorg of aandachtspunten worden meegenomen naar klas 1. De zorg vanuit het kleuterhuis wordt verdergezet gedurende de eerste trimester van klas 1. Ouders worden via de klasjuf ook op de hoogte gebracht.

1.5.21 Leerlingvolgsysteem Lagere school

Ook gedurende de lagere school wordt de opvolging van leerlingen nauw opgevolgd. De leraar blijft het kinddossier aanvullen en via een MDO (multi-disciplinair overleg) worden speciale zorgen van kinderen in kaart gebracht en krijgen afspraken over de begeleiding verder vorm. Oudergesprekken garanderen dat ouders betrokken zijn en op de hoogte van de voorziene zorg. Op het platform Questi worden alle gegevens van de leerlingen bijgehouden. Bovenop de gewone evaluaties door de leraren neemt onze school ook LVS rekenen en taal testen af, die een beeld geven van hoe de klas evolueert en welke plaats elk kind daarin inneemt. De resultaten helpen de zorgjuffen en leraren om de begeleiding van klas en individueel kind te organiseren. Soms is een bijkomend onderzoek (CLB) nodig of moet buitenschoolse multidisciplinaire diagnose en/of therapeutische hulp gezocht worden. Hierin begeleidt het CLB de ouders en de school.

In de zesde klas, vóór het doorstromen naar de middenbouw, wordt onderzocht in hoeverre de leerling hierin geslaagd is denkend, voelend en willend. Tevens wordt gekeken of alle eindtermen uit de basisschool bereikt zijn.

Onder impuls van de zorgcoördinator en de directie geeft het zorgteam, dat op geregelde tijdstippen samenkomt, samen met leraren gestalte aan het zorgbeleid op niveau van de leerlingen, ouders en school. Dit is uitgeschreven in een zorgwerkplan dat een levend plan is, met jaarlijkse updates.

2 Het leven in de klassen

Bij wijze van kennismaking schetsen we een beeld van de diverse klassen. We geven hiervoor een beschrijving van de respectievelijke ontwikkelingsfase van

het kind en de leervakken die hierop aansluiten.

2.1 Het kleuterhuis

Een eerste kennismaking met de buitenwereld
Vaak is het voor de kinderen een eerste stap naar de buitenwereld, waarbij vader en moeder niet meer in levende lijve aanwezig zijn. Zij leven en spelen nog sterk in hun eigen wereldje en vinden daarom het meest geborgenheid in een rustige en omhullende omgeving.

In de peuterklas worden korte verhaaltjes verteld, omdat de peuters nog niet toegankelijk zijn voor de beeldtaal van de sprookjes, en omdat ze alles nog heel concreet beleven. Mee door de ritmische opbouw van deze verhaaltjes wordt de peuter gevoed in zijn behoefte aan herhaling, ritme en het concreet herkenbare.

De oude kinderliedjes en versjes, jaarfeestliederen en liederen in kwintenstemming worden eindeloos gezongen gespeeld en ze begeleiden het dagelijks leven.

De **bewegingen** die erbij gemaakt worden ondersteunen de taal en werken daarom naast op de fysieke ontwikkeling ook vormend op de taalontwikkeling. Voor de peuter zijn het vooral eenvoudige, grote symmetrische bewegingen die tegemoet komen aan zijn dromend beleven.

Rond het vierde levensjaar komt het kind meer en meer tot samenspelen. De sociale ontwikkeling neemt een aanvang en de overgang naar de **kleuterklas** is aangewezen.

Ook daar is een huiselijk sfeer belangrijk.

Het kleine kind is een **nabootsend** wezen en daardoor gevoelig voor en onderhevig aan alles wat in zijn omgeving plaatsvindt. Het is als het ware daarmee versmolten, het neemt hiervan nog geen afstand, maar zit er middenin.

Elke beweging, elke kleur, elk woord en elke gedachte werkt diep in bij het jonge kind.

Zinvolle en waardige voorbeelden zijn daarom van groot belang. Het kind spiegelt zich hieraan en vormt er zijn persoonlijkheid door.

Wat het kind op deze leeftijd nodig heeft is speelgoed waarmee het de volwassen wereld kan nabootsen:

een potje om in te roeren, een pop om te verzorgen, materiaal om "huizen" te bouwen (planken, kisten), doeken om zich te verkleeden.

In het **vrije spel** zien we hoe het 'toevallige' spelen van de peuter overgaat in een stromend, opborrelend, fantasiespel dat zich ontwikkelt tot het doelgerichte samenspel van de schoolrijpe kleuter.

Ruimtelijke oriëntatie en lichaamsgeografie worden aan den lijve ervaren, waardoor de begrippen organisch ontstaan en doorleefd zijn. De kleuter wordt uitgenodigd tot steeds fijnere bewegingen, die steeds meer wakkerheid oproepen en waarbij de rechter- en linkerhand steeds meer hun specifieke taak leren doen.

Het **speelgoed** is zo eenvoudig mogelijk, zodat de eigen fantasie er nog alles aan kan toevoegen. Het is vervaardigd uit natuurlijk, eerlijk, materiaal omdat dit de tastzin ontwikkelt. Deze zuivere materialen voeden het waarheidsbeleven. Elk materiaal voelt bovendien anders aan en dit dringt door tot in de lichamelijkeheid.

Het kleuterlichaam wordt tussen 0 en 7 jaar verder opgebouwd. Alle elementen van de moeder die nog aanwezig waren worden vervangen.

Hier zet de kleuter de eerste stap naar zelfstandigheid.

Ritme en herhaling zijn sleutelementen in peuter- en kleuterklas. Zij geven een veilig gevoel en houvast aan het kind. Dit geeft een basis van innerlijke zekerheid en zelfvertrouwen.

De indeling van de dag is steeds hetzelfde, waarbij inspanssen en ontspannen elkaar afwisselen, zodat het kind met het gebeuren van de dag kan mee-ademen. Een tijdlang wordt dagelijks hetzelfde sprookje

verteld of gespeeld, waardoor de inherente boodschap aankomt bij het kind. Via het herhalend arbeidsspel oefent de kleuter belangrijke bewegingen die zijn ontwikkeling ondersteunen.

Het weekritme vinden we in de terugkerende activiteiten die op een bepaalde dag plaatsvinden, bvb. schilderen, brood bakken, poetsen. Hier kan het kind al nabootsend het werk van de volwassenen ervaren. We scheppen overzichtelijke arbeidsprocessen, waardoor ervaren wordt hoe de grote mensen de fysieke wereld vormgeven. Zo krijgt het kind respect voor het werken en wordt er tevens een basis gelegd voor het logisch denken.

Door de **jaarfeestencyclus** ervaart het kind het jaarlijks terugkerend seizoenenritme.

Deze feesten vormen hoogtepunten in het leven van elk kind, zij geven het jaar kleur. Voor peuter en kleuter is de voorbereiding minstens even belangrijk als het feest zelf.

We leven er met de kinderen naar toe door de jaar-feestliederen te zingen, bepaalde kringspelen te doen en verhalen te vertellen die bij het innerlijk gebeuren van het feest of jaargetijde passen.

De kinderen beleven zo de samenhang in de natuur waar wij als mens een scheppend onderdeel van zijn.

Bijvoorbeeld: het graan dat in de zomer geogost wordt, vormt ons voedsel voor de winter, een deel wordt opnieuw gezaaid in de lente. De kring is rond.

De kleuters worden drie jaar door dezelfde kleuterjuf begeleid die daardoor het kind diepgaand kan leren kennen en begrijpen. Bovendien hebben de kinderen de kans om respectievelijk tot de jongsten, de middelsten en oudsten van de groep te behoren, wat de sociale vaardigheden sterk bevordert.

Een peuter start op 2,5 jaar in de peuterklas of instapklasje. Na vier seizoenen spelen gaat dat kind naar de kleuterklas. Een kleuter blijft vervolgens

minstens drie schooljaren in dezelfde klas. Een kind dat in de eerste klas start is 7 jaar of wordt 7 jaar gedurende het schooljaar.

Elke nieuwe ouder ontvangt een onthaalbrochure waarin het weekritme en de praktische afspraken staan van ons kleuterhuis.

2.2 Lagere school

2.2.1 Eerste klas: een eerste stap in de grote wereld.

In de loop van de eerste klas veranderen de dromerige kleuters tot echte schoolkinderen die iets willen bereiken. Terwijl de ledematen groeien en de melktanden worden gewisseld, kijken ze over hun muurtje naar de grote wereld. De kinderen hebben een fantasierijke beeldenwereld. Ze willen kleur en variatie in hun "zielentuin". De kleurrijk vertelde volkssprookjes van Grimm zorgen ervoor dat het gevoelsleven van het kind stevig in beweging wordt gebracht. Het schoolrijpe kind wil ook handelend optreden, het wil iets bereiken en wordt daarom ontvankelijk voor de autoriteit van de leerkracht, waar het met eerbied naar opkijkt.

Vertelstof

Via de vertelstof leert het schoolrijpe kind de wereld van de volwassenen kennen. Het kind vormt eigen beelden over de wereldwijsheid. De volkssprookjes zijn de vertelstof van de eerste klas omdat ze ontstaan zijn in een tijd dat de mensheid met denkbeelden leefde, gelijkaardig aan die van een zevenjarig kind.

Taal

Vanuit de sprookjes worden er aan de leerlingen beelden aangeboden, die langs het tekenen en het schilderen leiden tot het schrijven. Het lezen wordt pas na het schrijven aangeleerd. Bij voorkeur worden door de kinderen zelfgeschreven zinnestjes en versjes gelezen.

De leraar spreekt ook de wil van de kinderen aan door middel van toneel, kringspelen en versjes.

Rekenen

Omwille van hun beeldkarakter worden eerst de Romeinse cijfers aangeleerd en daarop aansluitend de Arabische cijfers. Het rekenen (aanvankelijk tot 20) wordt aangebracht via de beweging: teloefeningen die ritmisch gestapt en geklapt worden.

Steeds vertrekkend vanuit het geheel, worden de vier hoofdbewerkingen aangeleerd, aan de hand van concrete situaties of rekenspelletjes.

Heemkunde

De heemkunde helpt het kind bij het leren kennen van zijn omgeving. Via fantasierijke sprookjes wordt het kind zich stilaan bewust van het eigen karakter van de elementen en de natuur om hem heen.

De wereld van zon, maan, sterren, wind, regen, steen, plant en dier wordt via beeld en beweging doorleefd. Zo wordt ook eerbied opgewekt ten opzichte van het leven in het algemeen.

2.2.2 Tweede klas: het ego ontwaakt.

Minder en minder 'opgaand in zijn omgeving', meer en meer 'bewust van de wereld om zich heen', zo staat voor u het achtjarige kind, niet meer met open mond, maar met afwachtende blik. Het handelt vanuit een eigen binnenwereld met voorstellingen en denkbeelden. Hierbij laat het zich dikwijls leiden door individuele wensen en verlangens. Het eenheidsbeleven wordt gesplitst in links en rechts, goed en kwaad, vorm en tegenvorm.

Vertelstof

De kinderen maken kennis met de vaak onberekenbare, eenzijdige karaktertrekken van de mensen via de dierenfabels. Sluwheid, gulzigheid, leugenachtigheid keren steeds terug.

Het is een confrontatie met eigen hebbelijkheden.
De heiligenlegenden laten het kind ervaren dat de mens deze eenzijdigheden kan overwinnen om het algemeen belang te dienen.
Zo geeft een 'morele fantasie' richting aan het handelen.

Taal

Het lopend schrift wordt aangeleerd.
De kinderen lezen zelfgeschreven teksten, teksten van het bord of uit een klassikaal leesboek.
Tweeklanken, 'stralende' en 'donkere' klanken worden onderscheiden.
Een zin bestaat uit woorden, een woord uit lettergrepen.
Correct schrijven wordt geoefend door dictees. Spelenderwijs worden de leerlingen binnengeleid in de wereld van de grammatica.

Rekenen

Het rekenonderwijs heeft nog steeds een levendig karakter.
De vier hoofdbewerkingen worden verder geoefend tot 100.
De tafels worden uit het hoofd geleerd door stap - en klapoefeningen.

Heemkunde

In de heemkundeperiode krijgen de leerlingen via fantasievolle verhalen over mensen, dieren, planten, een verbondenheid met de omgeving.
Het kind wordt zich bewuster van het jaarverloop, de seizoenen, de weken, dagen, uren.

2.2.3 Derde klas: stilte voor de storm.

In de derde klas staat het kind voor een drempel.
Het verlaat de dromerige, paradijselijke kinderwereld en verbindt zich langzamerhand met de omgeving.
Het wil geleid worden en wil vertrouwen krijgen in de verre toekomst.
Deze overgang wordt begeleid door de verhalen van het Oude Testament, waarin een stuk van de eigen ontwikkeling van het kind weerspiegeld wordt.

Vertelstof

De kinderen leren nu verhalen kennen van de allerhoogste autoriteit: het Oude Testament.

De verhalen over de schepping laten hen de kosmische verbondenheid beleven en geven hen het vertrouwen dat ze ook, zoals dieren en planten bij de aarde horen, als kroon op de schepping.

Taal

De verhalen van het Oude Testament vormen de basis voor het taalbelevens. Luisteren, navertellen, toneelspelen en lezen brengen de leerlingen tot een correct taalgebruik.
In eenvoudige opstelletjes worden de leestekens en eenvoudige spellingsregels toegepast.
De eerste woordsoorten worden met een passend beeld aangebracht.
Door het naspelen van verhalen en gedichtjes wordt taal een middel om de innerlijke gevoelswereld te veruitwendigen.

Rekenen

De getallenkennis wordt uitgebreid tot 1000.
Men oefent vooral het hoofdrekenen met de vier hoofdbewerkingen en de tafels van vermenigvuldiging tot 12. Ook deeltafels en cijferen doet zijn intrede.

Heemkunde

De band tussen de mens en zijn omgeving wordt belicht in de perioden over akker- en huizenbouw.
De kinderen gaan ploegen, graan zaaien, oogsten, brood bakken en krijgen zo een beeld en innerlijke beleving van een essentieel levensproces.
Er komen eveneens een aantal ambachten aan bod waardoor ze vol bewondering kunnen kijken naar mensen die met liefde en eerbied hun werk doen.
De huizenbouwperiode sluit een innerlijke ontwikkelingsfase af.
Het kind is dan klaar om zich echt met de aarde te verbinden.

2.2.4 Vierde klas: ingrijpende veranderingen.

Door een sterker Ik-bewustzijn voltrekt er zich in het kind een breuk met zijn omgeving. Het beleeft zichzelf als individu alleen tegenover de wereld. Er groeit een steeds onafhankelijker en inniger zielenleven.

De confrontatie met de omringende wereld gaat gepaard met uitproberen of innemen van een eigen standpunt. Jongens en meisjes willen niet meer samenspelen. Liefdevolle autoriteit is nodig.

De wereld wordt met andere ogen waargenomen. Nieuwe waarden en een nieuw evenwicht worden niet zonder slag of stoot verworven.

Vertelstof.

In de vertelstof van de Germaanse mythologie worden de stormen van het eigen gevoelsleven herkend.

De Germaanse goden- en heldenverhalen vertellen hoe door moed en volharding het nieuwe evenwicht kan worden verworven.

Taal

De kinderen leren alle woordsoorten onderscheiden.

Ze maken kennis met de tijden en verkrijgen een eerste inzicht in de zinsbouw.

Het lezen gebeurt zowel individueel als in groep. De spelling wordt grondig herhaald.

De stafrijmen worden geoefend.

Frans en Engels klas 4 tot 6

Vanaf de **vierde** klas worden de vakken 'Frans' en 'Engels' echt een apart vak, gegeven door vakleerkrachten. De klemtoon verschuift geleidelijk aan van de nabootsing naar het correct uitspreken en schrijven van het Frans en Engels. Via dialogen, liederen en spelen wordt woordenschat maar ook grammatica verworven zodat leerlingen zich steeds meer thuis voelen in de andere talen en ze met moed en zelfvertrouwen de eerste stappen naar vrije gesprekken, naar communicatie in de andere talen durven zetten.

Rekenen

Het cijferen wordt aangeleerd: optellen, aftrekken, vermenigvuldigen, delen. Nu komen ook de deeltafels aan bod.

Het fenomeen van de breuken weerspiegelt de innerlijke breuk van het kind met zijn omgeving.

Mens- en dierkunde

In de dierkundeperiode leren de kinderen de wereld bekijken vanuit de mens.

In elk dier wordt een 'sterk ontwikkeld stukje mens' beleefd. Doordat de mens de synthese van het dierenrijk vormt, is hij zo veelzijdig.

Een eerste inzicht in de ordening van de natuur ontwikkelt zich.

De liefde voor mens en dier wordt sterk opgeroepen en het kind krijgt oog voor de unieke plaats van de mens in de schepping.

Aardrijkskunde - Geschiedenis

De kinderen krijgen een eerste oriëntatie in de eigen omgeving.

Het eerste historisch besef wordt gewekt door dieper in te gaan op de geschiedenis van stad en streek.

2.2.5 Vijfde klas: een korte adempauze

Nadat het kind in de vierde klas tot een breuk met de omgeving kwam en bouwde aan een sterker Ik-bewustzijn, beleeft het nu een periode van evenwicht.

Daarom wordt het ideaal van evenwicht en beheersing in de Griekse cultuur bestudeerd.

De vijfdeklasser is in staat oorzakelijke verbanden te leggen.

Vertelstof

In de Griekse mythen en sagen vernemen de kinderen de lotgevallen van goden en helden.

In wijsheid beschikken de goden over het lot van de mensen. De listige Odysseus maakt duidelijk dat eigen denken nieuwe uitwegen kan brengen.

Taal

Tijdens de taallessen worden de vervoegingen van het werkwoord en de

verschillende tijden verder uitgewerkt, zowel in de lijdende als de bedrijvende vorm.

De kinderen leren het onderscheid tussen de directe en indirecte rede.

Rekenen

Maten, gewichten en inhouden worden aangeleerd.

Er wordt gerekend met breuken en decimale getallen.

Geschiedenis

Door een aanschouwelijk artistieke aanpak ontstaat een 'voelend' begrip van het eigen wezen van verschillende cultuurtijdperken.

De oosterse culturen (het oude Indië, Perzië, Mesopotamië, Egypte) en de klassieke Griekse cultuur staan in het middelpunt.

Aardrijkskunde

In de aardrijkskunde, die zich ontwikkelt uit de kennis van de eigen omgeving, wordt getoond hoe mensen voor elkaar aan 't werk zijn.

Het kind leert België kennen.

Landkaarten worden getekend of geschilderd. Provincies worden verkend.

Plantkunde

De verschillende planten komen aan bod, vertrekkend van de eenvoudigste (paddestoelen), tot de hoogst ontwikkelde (de tweezaadlobbigen).

Er wordt een verband gelegd tussen de eigen zielenontwikkeling die ook verloopt van eenvoudig nabootsend, tot ontwikkeld, moreel handelend wezen.

Muziek

Er worden twee - en driestemmige liederen gezongen en gefloten in de muzieklessen. Ingewikkelde ritmes en vreemde maatsoorten worden aangeleerd.

Leren Leren

Daar waar het leren leren in de eerste vier klassen van de lagere school impliciet is en geïntegreerd in het periode onderwijs, komt het vanaf klas 5 explicieter aan bod. Zelforganisatie, agendabeheer, leren hoe en hoeveel te "leren": er is werk aan de winkel!

2.2.6 Zesde klas: een ontdekkingstocht

Het twaalfde levensjaar is, net zoals het negende, een belangrijke mijlpaal. Nu begint de tweede lengtegroei van het skelet die tot afsluiting komt in het spierstelsel.

Het kind wordt rijp voor abstracties, causale samenhangen en logica. Dit is het begin van een langdurig proces.

Het begin van zelfkennis is nauw verweven met het inzicht in gebeurtenissen van verleden en heden. In de zesde klas krijgen de leerlingen oog voor het sociale gebeuren rondom hen.

Vertelstof

De Romeinse cultuur met zijn veroveraars staat centraal. De strikt georganiseerde en gereguleerde Romeinse samenleving nodigt hen uit om te oefenen in discipline en maatschappelijke "gehoorzaamheid".

Taal

Hierin heeft grammatica een belangrijke plaats. Abstraheren is een voorwaarde om de opbouw van zinnen te kunnen doorzien. Daarom wordt in de zesde klas een begin gemaakt met zinsontleding.

Rekenen

Via de vorming van begrippen komt het rekenen losser te staan van de doorleefde werkelijkheid. In dezelfde geest worden naast absolute cijfers ook relatieve cijfers (percenten) aangeboden. De leerlingen leren formules kennen (abstracties) waarmee ze vraagstukken oplossen. Een eerste ervaring handelsrekenen, met winst-, verlies- en percentberekening is aan de orde. Uit het berekenen van rente op kapitaal ontstaat de formule, als eerste stap naar de algebra.

Meetkunde

Het vormtekenen evolueert naar meetkunde.

De benen van de passer vragen fijne motoriek net op het moment dat armen en benen slungelachtig worden. Door de meetkundige activiteit krijgt het kind invloed op de eigen motoriek. Er ontstaan creatieve figuren, waaruit wetmatigheden worden afgelezen en samengevat.

Geschiedenis

De kinderen volgen de Romeinen in hun ontwikkeling van stadstaat tot wereldrijk.

De ontwikkelingen in West Europa tot de kruistochten en de tegenstelling tussen islam en christendom worden zichtbaar.

Aardrijkskunde

Vanuit Europa verkennen de kinderen de andere werelddelen, zowel natuurkundig als het leven van de mens in samenhang daarmee. Het kind heeft zich nu een beeld gevormd van de aarde als geheel.

Fysica

Fysica is er op gericht dat de leerlingen, -zo mogelijk lichamen-, fysische verschijnselen uit de wereld van licht, geluid, warmte magnetisme en elektriciteit, kunnen ervaren. Deze periode is geheel gewijd aan het leren waarnemen. Dit maakt de kinderen wakker en vol verwondering voor de wereld.

Mineralogie

Hierdoor leert het kind de grond onder zijn voeten kennen. Kalk en graniet worden goede gidsen bij de tocht door het gesteenterijk.

Inzichten in tuinbouw

Aan de hand van de studie van de Perzische cultuur wordt de overgang van het nomadenleven naar de eerste akkerbouw en huisveeteelt bestudeerd. Vele groenten van nu ontstonden in deze periode. Door het zorgvuldig bijhouden van een dagboek krijgen de leerlingen zicht op diverse levensprocessen en de kringloop doorheen het jaar.

3 Bestuurlijke organisatie

De campus herbergt twee scholen, die tot verschillende schoolbesturen behoren. De basisschool Steinerschool Lier- Sterrendaalders is een zelfstandige basisschool en hoort bij vzw Steinerscholen Lichtbaken.

3.1 Vzw Lichtbaken

De **vzw Steinerscholen Lichtbaken** is de rechtspersoonlijkheid van het bestuur onze basisschool.

Deze vzw vervangt de officiële participatieraad, waarin ouders, leerkrachten en directie samen zetelen.

De vzw omvat twee scholen:

Steinerschool Lier - Sterrendaalders en Steinerschool Michaëlschool Turnhout. Een afvaardiging van leerkrachten en ouders van elke vestigingsplaats zetelen samen met de directies van de basisscholen in het **Bestuursorgaan** van de vzw.

In de **Algemene Vergadering** overleggen personeel, ouders en bestuurders van beide scholen met elkaar en geven zij richting aan de werking van de vzw. Er is een accountant aangesteld die de jaarrekening van de vzw nakijkt.

Het **Dagelijks Bestuur Basisschool** (DB) houdt oog op wat er leeft in het kleuterhuis en de onderbouw en hoe dat zich vertaalt in de dagelijkse werking. Structuur brengen, tijdig vooruit kijken, nieuwe ontwikkelingen voorbereiden en begeleiden, zorgen voor een evaluatie en bijsturing naar het volgende schooljaar toe, grotere projecten opstarten, enz.... Het hoort er allemaal bij voor het DB. De directeur wordt ondersteund door twee ouders en twee leraren, samen vormen zijn het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur richt de **klasoudervergadering** in. Deze raad bestaat uit de klasouders en de verantwoordelijken van de werkgroepen op school. Deze klasoudervergadering is

het gestructureerde communicatieplatform tussen de school en de oudergemeenschap.

De pedagogische opdracht van de basisschool wordt in het **pedagogisch college** gedragen. Alle leraren zijn verantwoordelijk voor hun eigen klas of vak en zijn samen verantwoordelijk voor de pedagogie van de gehele school. In de uitoefening van hun taak laten ze zich leiden door de antroposofische menskunde en de afspraken op niveau scholengemeenschap, federatie en school.

Daarbij worden ze ondersteund door de ouders van hun klas, in het bijzonder door hun klassenouders.

Op de wekelijkse lerarenvergadering verdiepen de leraren zich samen in pedagogische vraagstukken.

Ook kinderbesprekingen, de evolutie van bepaalde leerlingen en praktisch, organisatorische onderwerpen komen aan bod. Hier klopt het hart van de school, hier ontstaat een pedagogische visie uit een vruchtbare samenspraak.

De bevoegdheid van de **directie basisschool** ligt vooral in de algemene en pedagogische leidinggevende en coördinerende functie in de basisschool. Het schoolhoofd is in dienst van de vzw Lichtbaken, de inrichtende macht van de basisschool, is de eindverantwoordelijke die rapporteert aan het schoolbestuur (bestuursorgaan) en die verantwoordelijk is voor het dagelijks functioneren van het schoolgebeuren, voor het niveau van de pedagogie, het personeel, de gebouwen en de financiën op korte en lange termijn. Hiervoor wordt nauw samengewerkt met de bestuursleden van de vzw Steinerscholen Lichtbaken en in het bijzonder met de voorzitter.

4 Praktische schoolorganisatie

4.1 Inschrijvingsprocedure

De school volgt het inschrijvingsdecreet. De volgorde van aanmelden moet verplicht gerespecteerd worden bij inschrijving.

Sinds schooljaar 2016-17 wordt in de stad Lier met een centraal aanmeldingsregister gewerkt voor inschrijven in basisscholen. Er zijn genoeg plaatsen voor elk kind in Lier maar misschien niet in de eerste schoolkeuze.

Voor kinderen die al een broer of zus in onze basisschool hebben geldt dat zij met voorrang kunnen inschrijven in de loop van de maand januari.

Alle andere kinderen moeten aanmelden in februari via de computer via www.naarschoolnier.be. Dit kan gebeuren op onze school, wij helpen ouders hier graag mee verder. In maart krijgen ouders bericht of hun aanmelding kan omgezet worden in een effectieve inschrijving en in welke school. Zij melden zich in de school en dan kan er effectief ingeschreven worden.

Bij elk van deze stappen kan ons onthaal ouders helpen.

Wij voorzien in de school

- Infoavonden
- Hulp bij aanmelden en inschrijven
- Na inschrijving een persoonlijk kennismakingsgesprek van ouders en kind met de leraar
- Bij instromen in de lagere school voorzien wij eerste een kennismaking en niveaubepaling voor inschrijving. We bekijken dan binnen het zorgteam in welke klas uw kind thuishoort.
- een goede opvolging van de inschrijvingsformaliteiten, binnen het wettelijk kader en binnen de afspraken in het lokaal scholenoverleg (LOP Lier)

4.2 Schoolreglement

Sinds 25 februari 1997 is er een decreet basisonderwijs van kracht waarin men geprobeerd heeft alle wetgeving inzake het basisonderwijs te bundelen.

Een richtlijn die hieruit voortvloeit is, naar analogie met het secundair onderwijs, de verplichting om vanaf 1 september 1998 een schoolreglement in te voeren.

Het schoolreglement regelt de betrekkingen, eigen aan onze school, tussen het schoolbestuur en de ouders en de leerlingen.

Het schoolreglement behoort bij de inschrijvingsdocumenten en wordt ter ondertekening aan elke ouder voor akkoord voorgelegd. Het niet tekenen van het schoolreglement veroorzaakt de onmogelijkheid om uw kind op onze school te laten schoollopen.

4.3 Afwezigheden

Indien uw kind niet naar school komt vragen we u onmiddellijk het secretariaat te verwittigen.

In de basisschool moet voor leerplichtige leerlingen telkens een **wettiging** bezorgd worden. U steekt dat in de **speciale brievenbus** daarvoor aan het **onthaal** in het zaalgebouw.

Voor elke afwezigheid van maximum drie opeenvolgende kalenderdagen, ook voor één dag, bezorgen de ouders een verklaring, door hen ondertekend, aan het secretariaat. Van deze laatste mogelijkheid kunnen ouders vier maal per schooljaar gebruik maken. Verder is een doktersattest vereist.

Voor ongewettigde afwezigheden dragen de ouders de volle verantwoordelijkheid. Veelvuldig ongewettigd afwezig zijn leidt tot inschakelen van CLB en kan leiden tot bijzondere opvolging en zelfs tot verlies van kinderbijslag.

Ook veelvuldig te laat komen kan dit soort gevolgen hebben.

4.4 Kom op tijd

We verwachten alle kinderen op tijd op school. Laatkomers storen de klas en missen zelf ook de start van de dag. Ben je te laat in het kleuterhuis dan is de

afpraak: 'deurtje open, kindje binnen'. Hou het afscheid kort. In de lagere school breng je je kind naar het onthaal. Juf Anne brengt de laatkomers dan naar de klas. Je brengt als ouder niet zelf je kind naar de klas.

4.5 GSM

Het is niet toegestaan om een gsm mee naar school te brengen. Is er een reden waarom uw kind een gsm nodig heeft dan is hierover overleg nodig met de klasleerkracht. Als uw kind gebruik maakt van een gsm tijdens de schooluren zal deze in bewaring worden gegeven aan het secretariaat. Vervolgens worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek met de klasleerkracht en directie. Via het secretariaat kunnen kinderen hun ouders bereiken indien nodig, en omgekeerd ook.

4.6 Getuigschrift basisonderwijs

Op het einde van de zesde klas krijgen de leerlingen een bijzonder getuigschrift. Dit is het officieel document als bewijs dat een leerling geslaagd is in het basisonderwijs.

Het wordt opgevraagd door de school waar uw kind zijn secundaire studies verder zet.

Leerlingen die niet geslaagd zijn voor alle eindtermen ontvangen een attest voor de gevolgde leerjaren en kunnen hun schoolloopbaan verder zetten in de B stroom mits ze 12 jaar worden voor eind december van het schooljaar.

4.7 Schooluren

4.7.1 Kleuterhuis

Uw kindjes zijn welkom vanaf 8u15 in de vooropvang in de klas. De kleuterklassen starten om 8u30. De schooldagen eindigen op:

- maandag en woensdag om 12u30,
- dinsdag, donderdag en vrijdag om 15u10.

In de peuterklas wordt in de namiddag geslapen op daarvoor voorziene bedjes.

Indien uw kindje in vooropvang moet, breng het dan naar het gebouw van de lagere school. Mogen wij vragen om uw kindje NIET voor 8u15 naar de klas te brengen. Juffen die vroeger in de klas zijn, doen dat om nog iets klaar te zetten. Kinderen die voor 8.15u aanwezig zijn op school gaan automatisch in de vooropvang. Kinderen die na de speelwacht op het einde van de dag nog aanwezig zijn gaan automatisch naar de na opvang. Zo kan u gerust zijn dat uw zoon/dochter veilig is zou u er eens niet tijdig geraken.

Kleuters worden steeds door een ouder tot bij de vooropvang gebracht.

4.7.2 Onderbouw

Vanaf 8u15 is er een voorwacht door een leraar. We beginnen de schooldag om 8u30. De schooldagen eindigen op:

- maandag en woensdag om 12u30,
- dinsdag, donderdag en vrijdag om 15u10.

Er is buitenschoolse opvang voorzien vanaf 7u30 en tot 17u30 (ook op maandag, maar niet op woensdag namiddag) Op woensdagnamiddag wordt uw kind indien nodig naar de naschoolse opvang van Stad Lier gebracht. U schrijft zelf uw kind minstens een dag op voorhand in bij Kadee Lispersteenweg. Belangrijk om ook ons onthaal in te lichten, zij zorgen voor het vervoer van de school naar Kadee.

4.8 Toezichten voor en na school

4.8.1 Speelplaatsafspraken en toezicht

Er is zowel in kleuterhuis als lagere school 15 minuten gratis toezicht vóór en na de schooluren.

's Morgens vanaf 8u15 en na schooltijd vanaf 15u10 of op maandag en woensdag vanaf 12u30 en dat gedurende 15 minuten.

Leerlingen die daarna nog niet opgehaald zijn door de ouders worden automatisch

naar de buitenschoolse opvang gebracht. (zie verder 4.6.2 Buitenschoolse kinderopvang)

In de lagere school zetten de ouders de kinderen af aan de poort. Kleinere broertjes of zusjes blijven onder toezicht van de ouders.

We houden het afscheid in de lagere school kort. Maak je graag nog een praatje met andere ouders doe dit dan buiten de poorten van de speelplaats. Zo zorgen we er samen voor dat onze kinderen de ruimte hebben om te spelen.

Honden zijn steeds aangelijnd en wachten buiten de poorten van de speelplaats.

4.8.2 Buitenschoolse kinderopvang

De BKO wordt georganiseerd door de school en is enkel toegankelijk voor de kleuters van het kleuterhuis en de leerlingen van de lagere school. Elke dag is er buitenschoolse kinderopvang voorzien van 's morgens van 7u30 tot 8u15 en na de schooluren tot 17u30, ook op maandag. Er is buitenschoolse opvang voorzien vanaf 7u30 en naschoolse opvang tot 17u30 (ook op maandag, maar niet op woensdag namiddag)

Let op:

Op woensdagnamiddag is er geen opvang op school. Heeft uw kind opvang nodig? Dat kan via stad Lier. U schrijft zelf uw kind minstens een dag op voorhand in bij Kadee Lispersteenweg. Belangrijk om ook ons onthaal in te lichten, zij zorgen voor het vervoer van de school naar Kadee.

4.8.3 Tarieven BKO en facturatie

De opvang is betalend maar u moet niet reserveren. De facturatie gebeurt maandelijks. Er wordt een fiscaal attest afgeleverd voor de betaalde bedragen per kalenderdag. Gescheiden ouders krijgen één factuur bij de ouder waar het kind gedomicilieerd is. Voor de vooropvang

wordt er een vast bedrag van 1,5 euro aangerekend. De naschoolse opvang start steeds met een vast bedrag van 3€, na afloop van het eerste uur wordt er per begonnen half uur 1,5€ aangerekend. Wanneer u uw kind te laat ophaalt (na 17u30) wordt er een boete van 10€ aangerekend per kind.

4.9 Samenwerking met Parcivalschool

Onze school werkt voor begeleiding van kinderen met speciale noden binnen het OKO ondersteuningsnetwerk samen met de Parcivalschool. Deze school richt buitengewoon onderwijs in volgens de Steinerpedagogie.

Voor leerlingen met een diagnose die geïntegreerd onderwijs volgen op onze school, krijgt onze school extra uren door ondersteuners. Door de nauwe samenwerking worden de ondersteuners stilaan ook een beetje "onze" leerkrachten. Hun ondersteuning kan zich situeren op niveau van het kind, de klas of op school niveau. Vanuit de overheid ligt de klemtoon nu op het ondersteunen op klas- en schoolniveau. De uren van het ondersteuningsnetwerk worden ruimer ingezet. Er wordt per klas bekeken welke prioriteiten er zijn. Dit kan wisselen en aangepast worden doorheen het schooljaar. Voor meer info kan u terecht bij het leersteuncentrum zelf. www.leersteuncentrumokoplus.be Of u kan terecht bij het infopunt leersteun via: infopunt@okoplus.be

4.10 CLB

Onze basisschool werkt samen met het Vrij Centrum voor Leerlingenbegeleiding Kempen, en concreet met de vestiging van Herentals.

Medewerkers van het CLB zijn regelmatig op school voor overleg en om, op vraag van de zorg-, vak-, of klasleerkrachten of ouders bepaalde kinderen en jongeren te onderzoeken, te testen of te observeren met het oog op de organisatie van de uitbreiding van zorg die verder gaat dan de verschillende

niveaus van zorg die de school zelf aanbiedt. Zij voeren ook gesprekken met leerlingen en ouders en zijn betrokken bij de begeleiding en opvolging van leerlingen met een moeilijke thuissituatie. Zij spelen een belangrijke rol bij de doorverwijzing naar gespecialiseerde diensten.

Het CLB begeleidt de leerlingen eveneens op het domein van de preventieve gezondheidszorg. Het medisch schooltoezicht is verplicht en omvat drie algemeen medische onderzoeken.

Deze worden uitgevoerd in de loop van het tweede jaar van het kleuteronderwijs, het eerste leerjaar, het vierde leerjaar en het zesde leerjaar. Deze onderzoeken gebeuren op school. Enkel het medisch onderzoek van klas 6 gebeurt bij het CLB zelf. Het busvervoer wordt steeds verzorgd door het CLB. Ook inentingen van bepaalde leeftijdsgroepen worden verzorgd door de medische afdeling van het CLB. Hiervan worden de ouders eerst verwittigd. Vaccinaties worden aangeboden, toestemming van de ouders wordt steeds vooraf gevraagd. Naast de algemene onderzoeken in de lagere school worden er ook deelonderzoeken uitgevoerd. Zij zijn gericht op gezicht, gehoor, lengte en gewicht. Alle medische onderzoeken worden op school georganiseerd, enkel klas 6 gaat op verplaatsing. U heeft als ouder het recht uw kind te begeleiden bij een CLB onderzoek of uw kind aan te bieden in een ander gezondheidscentrum, bij de huisarts, enz. De arts die de begeleiding doet zal altijd een afschrift van zijn bevindingen doorsturen naar het CLB van onze school en moet bij vaccinaties de nodige registraties doen.

Ouders kunnen op het CLB ook zelf beroep doen rechtstreeks voor informatie, hulp en overleg. In bijlage vindt u verdere uitleg over de werking van het CLB.

De contactgegevens van het VCLB Kempen – Herentals zijn:
Algemeen nr: 014/24.70.70

Meer informatie op www.clb-kempen.be

Medewerkers op onze school:

PPC: Karin Houbrechts karinhoubrechts@vclb-kempen.be

MW: Nele Van Rossum nelevanrossum@vclb-kempen.be

Arts: Joke Wagemans jokewagemans@vclb-kempen.be

PMW: Inge Castelyns ingecastelyns@vclb-kempen.be

4.11 Schooltoelage

Ouders die recht hebben op een schooltoelage krijgen deze automatisch toegekend. Het is niet meer nodig om dit zelf aan te vragen.

4.12 Schoolongevallen

Onze school is verzekerd bij AG Insurance via kantoor Ethis Verzekeren, Draaiboorn te Pulle.

Het formulier "aangifte van ongeval" wordt deels door de school, deels door uzelf en deels door de bezochte arts ingevuld.

Het secretariaat van de school stuurt dit document naar de makelaar en na verloop van tijd krijgt u een dossiernummer via de school.

U betaalt alle onkosten aan de dokter en gaat dan met de rekeningen naar de mutualiteit. U meldt dat het een ongeval betreft. U krijgt van het ziekenfonds een verschilstaat. Vervolgens zendt u die verschilstaat naar de makelaar mét vermelding van uw dossiernummer. De verzekeringsmaatschappij stort het door u betaalde verschil op uw rekening.

4.13 EHBO-post

De school beschikt over een ziekenkamer. Deze bevindt zich in het zaalgebouw naast het onthaal.

Hier wordt eerste hulp verleend bij verwondingen. In het gebouw van de lagere school bevindt er zich ook een EHBO koffer en de kleuterklassen hebben elk een eigen basiskoffertje voor kleine EHBO.

Als uw kind een geneesmiddel moet nemen bvb. bij verkoudheid, dan geeft u dit mee samen met een voorschrift van de arts. Medicijnen kunnen enkel toegediend worden wanneer er een attest van een geneesheer aan de school wordt afgeleverd. De school voorziet in

geen enkel geval geneesmiddelen, dit is wettelijk verboden.

4.14 Middagpauze en middagmaal

Tijdens de middagpauze blijven onze leerlingen op de school. Samen met de leerkracht eten zij in de klas. We opteren uiteraard voor een gezonde maaltijd in een milieuvriendelijke verpakking: boterhamdoos, thermos of drinkbus.

Gedurende de speeltijd kunnen de leerlingen een kleine versnapering eten: een droge koek en/of een stuk fruit. Klas 1 tot en met 3 eten hun hapje in de klas, vanaf klas 4 nemen ze hun hapje mee naar de speelplaats.

Op onze school wordt niet gesnoept. PMD verpakkingen worden niet meegebracht naar school. Wij bevorderen graag duurzame, herbruikbare verpakkingen.

4.15 Pantoffels

Aan alle leerlingen van kleuterhuis en de onderbouw wordt gevraagd bij het begin van het schooljaar pantoffeltjes mee te brengen.

Het is zeer belangrijk dat die goed aan de voet zitten, met een gesloten hiel. Op het einde van het schooljaar worden deze terug meegenomen naar huis. In het kleuterhuis zorgen ouders dat er steeds een paar laarsjes en een regenbroek aanwezig is.

4.16 Kledij

Kinderen spelen het best in soepele en praktische kleren. Sommige kleren kunnen te hard knellen of net afzakken en dat geeft een kind geen vrij gevoel om goed te kunnen spelen. Ook een salopette met daarover een trui, of broeken met te stevige knopen of een riem, zijn vaak nog te moeilijk. In het vuur van het spelen beseffen peuters en kleuters vaak pas op het laatste nippertje dat ze naar het toilet moeten en dan is een ongelukje gauw gebeurd. Verder vragen we om kinderen steeds gepast te kleden in functie van het weer.

Wij verkiezen effe kledij, geen opzichtige opdruk of glitterkledij. Shorten en rokjes niet korter dan net boven de knie. Hele korte shortjes zijn leuk op vakantie maar niet voor op school. We dragen geen spaghettibandjes, buik en rug zijn bedekt. Juwelen, make-up, hangoorbellen, waardevolle spullen, ... blijven ook thuis.

4.17 Schoolreizen

Elke klas in de lagere school gaat ergens doorheen het schooljaar gedurende één of meerdere dagen op stap.

Enkele ouders worden uitgenodigd om mee te helpen bij organisatie, begeleiding en vervoer. De kostprijs wordt laag gehouden en in onderling overleg op de klasvergadering afgesproken.

De jongere leerlingen blijven meestal in de buurt van Lier. De oudere leerlingen gaan wat verder weg met carpoolen, bus, trein of fiets. De kosten van deze uitstap blijven binnen het wettelijk voorziene maximumbedrag. (zie schoolreglement)

4.18 Berichten aan het schoolbestuur

Alle vragen, opmerkingen en mededelingen aan het schoolbestuur dienen schriftelijk te gebeuren. Briefwisseling over zaken die rechtstreeks te maken hebben met de basisschool richt u aan het schoolhoofd. Briefwisseling over overkoepelende aangelegenheden kunnen aan de voorzitter van vzw Steinerscholen Lichtbaken bezorgd worden. Dat is mevrouw Lies Van Eyck.

Lies@steinerschoolturnhout.be

4.19 Berichtenblad

Het berichtenblad is een wekelijkse informatieve mail met mededelingen van het bestuur, leraren en medewerkers aan de ouders.

Let op: We gaan ervan uit dat de mededelingen via dit medium gelezen worden en dan ook geweten zijn.

4.20 Ouderbibliotheek

Elke ouder kan in de ouderbibliotheek antroposofische en andere waardevolle opvoedkundige boeken ontlenen. De bibliotheek bevindt zich in de gang aan de grote zaal. Contactpersoon: Juf Lotte Fatima Vermeylen

4.21 Onderhoud

De grote poets gebeurt in een beurtsysteem door de ouders. Op die manier blijf je als ouders ook betrokken bij het klasgebeuren van je kind. De wekelijkse poets van de gebouwen wordt uitgevoerd door onze technische dienst. De klasouders stellen per klas een poetslijst op voor het schooljaar. Het technisch onderhoud en onderhoud van de campus algemeen wordt uitgevoerd door een technisch personeelslid, ondersteund door stagiairs en de ouders.

4.22 Deuren op school

Om veilige evacuatie routes te faciliteren werken we in vele gebouwen met deuren met draaiknoppen. Wanneer u op school vertrekt vragen wij u om te controleren of ook deze deuren vast zijn.

4.23 Sorteren van afval

De campus beschikt over bakken voor scheiding van afval, en composthopen.

Het financieel kostenplaatje van het afval ophalen is bijzonder hoog! Het geldt dat we kunnen uitsparen door beter te sorteren kan beslist op een andere manier besteed worden in onze school! Los daarvan werkt onze school milieubewust en is ze erkend als "verstandige school" omdat wij actief aan afvalbeperking en afvalscheiding doen.

Daarom vragen wij met aandrang om de afvalsortering correct uit te voeren. Het is een kleine moeite en de leerlingen krijgen de kans om dit voorbeeld van jongs af te volgen. Tevens bespaart het de mensen van het technisch onderhoud

veel tijd/energie die elders in de school nuttiger kan gebruikt worden.

Belangrijkste vuistregels zijn:

- Papier: in de papierbak van de klas en van daaruit naar de papiercontainer (kleinere op speelplaats, grotere vooraan op het domein)
- Gekookt groenafval: in zeer beperkte mate bij de kippen, we moeten hier opletten voor ratten.
- Ander groenafval: op de composthoop naast de glazen serre (correct stapelen, niets naast de hoop gooien!)
- Takken: op de takkenwal aan de tuin
- PMD: wordt niet meegebracht naar de school of zelf terug meegenomen.
- Restafval: beperken en in de daartoe voorziene bakken doen
- Baterijen: in de collectevaten aan onthaal en in gebouw B
- Lege inktpatronen: idem
- Glas: glas wordt niet meegebracht naar school. Er is geen vuilbak voorzien. Bij evenementen wordt het glas naar een glasbak gebracht.

5 Tot slot

Dit document kan niet weergeven wat er allemaal leeft en groeit in onze school. Voel jezelf vrij om initiatieven voor te stellen, mensen te contacteren, deel te nemen aan activiteiten en zo ook jouw steentje erbij te leggen. Je bepaalt als ouders mee de levensloop van "onze" school.

Bijlage: Info CLB

Vrij CLB Kempen begeleidt in het arrondissement Turnhout vrije, gemeentelijke en stedelijke scholen in het basisonderwijs en het secundair onderwijs, gewoon en buitengewoon onderwijs. We begeleiden ook centra voor deeltijds leren.

We zijn er voor leerlingen, ouders en school. We werken samen met de school, maar we behoren er niet toe. Je kind kan dus gerust los van de school bij ons aankloppen. Je kunt alleen naar het CLB stappen dat samenwerkt met de school waar je kind ingeschreven is.

5.1 Waarvoor kun je bij ons terecht?

Centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) bieden gratis informatie, hulp en begeleiding voor leerlingen, ouders en scholen.

Je kunt bij je CLB terecht met heel wat vragen.

Je *kunt* naar het CLB...

- als je kind ergens mee zit of zich niet goed in zijn vel voelt;
- als je kind moeite heeft met leren;
- voor studie- en beroepskeuzehulp;
- als er vragen zijn over je kind zijn/haar gezondheid, lichaam... ;
- als je kind vragen heeft rond seks, vriendschap en verliefdheid;
- met vragen rond vaccinaties.

Het CLB zal contact met jullie opnemen...

- voor het systematisch contactmoment;
- als de leerling te vaak afwezig is op school (leerplicht);
- wanneer de school leersteun wil aanvragen voor de leerling met specifieke onderwijsbehoeften (GC-verslag);
- voor toegang tot het gemeenschappelijk curriculum met intensieve ondersteuning in het gewoon secundair of het buitengewoon secundair onderwijs (OV4-verslag);
- voor toegang tot een individueel aangepast curriculum in gewoon of buitengewoon onderwijs (IAC-verslag);

De maatregelen die het CLB instelt ter preventie van besmettelijke ziekten zijn ook verplicht.

De school vraagt het CLB erbij van zodra ze vaststelt dat een leerling uitbreiding van zorg nodig heeft. De school en het CLB zullen dan ook altijd de ouders en de leerling zelf erbij betrekken.

5.2 Voor een CLB-tussenkomst is er een uitdrukkelijke toestemming nodig van de ouders als je kind jonger is dan 12 jaar.

5.3 De leerlingen ouder dan 12 jaar kunnen dit zelf beslissen.

5.4 Op onderzoek: het systematisch contactmoment

- 1ste kleuterklas 3-4 jaar Elke leerling moet verschillende keren op onderzoek bij de CLB-arts en/of verpleegkundige. Die onderzoeken zijn verplicht. In het gewoon onderwijs is dat in vaste leerjaren, in het buitengewoon onderwijs op dezelfde leeftijden.
- 1ste lagere school 6-7 jaar
- 4de lagere school 9-10 jaar
- 6de lagere school 11-12 jaar Tijdens het onderzoek mag je kind aan de verpleegkundige en de arts altijd vragen stellen. Je kan ook op een later tijdstip een afspraak maken met de CLB-arts of verpleegkundige. De onderzoeken kunnen ook door een andere arts uitgevoerd worden, maar daar zijn enkele voorwaarden aan verbonden. Die vraag je best aan je CLB.

Inentingen

Het CLB biedt gratis vaccinaties aan. Daarbij volgen we het 'vaccinatieprogramma' dat door de overheid is aanbevolen. Om ze te krijgen, hebben we de toestemming van de ouders nodig .

1 ^{ste} lagere school	6-7 jaar
4 ^{de} lagere school	9-10 jaar
1 ^{ste} secundair	12-13 jaar
3 ^{de} secundair	14-15 jaar

Welke inentingen kun je krijgen?

Polio (Kinderverlamming), Difterie (Kroep), Tetanus (Klem), Pertussis (Kinkhoest)
Mazelen, Bof (Dikoor), Rubella (Rode hond)
HPV (humaan papillomavirus): 2 inentingen
Difterie (Kroep), Tetanus (Klem), Pertussis (Kinkhoest)

5.5 CLB-dossier

Als je kind bij ons voor begeleiding komt, dan maken we een dossier. Daarin komt alles wat met jouw kind en de begeleiding te maken heeft. We houden ons uiteraard aan enkele regels:

- Wij wisselen op contactmomenten enkel die gegevens uit die nodig zijn voor de begeleiding op school.
- In het dossier komen enkel gegevens die nodig zijn voor de begeleiding.
- We behandelen de gegevens met de nodige discretie en zorgvuldigheid.
- We houden ons aan het beroepsgeheim, de privacywetgeving en het 'decreet rechtspositie minderjarigen'.

Het dossier inkijken?

Vanaf 12 jaar mag je kind dat meestal, maar hierop bestaan enkele uitzonderingen. Ouders of voogd mogen het dossier dan enkel inkijken met de toestemming van de leerling. Als jouw kind jonger dan 12 jaar is, dan mag je als ouder of voogd het dossier inkijken. Dat geldt niet altijd en ook niet voor het volledige dossier. Voor gezondheidsgegevens bijvoorbeeld, beslist de arts.

Je kunt een kopie vragen van de gegevens die je mag inkijken. Inkijken gebeurt altijd samen met een gesprek om uitleg te geven. Die kopie is vertrouwelijk en mag niet voor iets anders dienen dan jeugdhulp.

Gegevens over jezelf mag je laten verbeteren en aanvullen. Je kan ook vragen om sommige gegevens niet in het dossier op te nemen. Daarvoor moet je wel een ernstige reden hebben. Het mag bovendien niet gaan om gegevens die we verplicht verwerken, zoals de resultaten van de medische onderzoeken.

5.6 Naar een andere school

Als je kind naar een andere school gaat, dan gaat het dossier naar het CLB waar die school mee samenwerkt. Je kan je daartegen verzetten, maar sommige gegevens geven we verplicht door. Het volgende kun je niet weigeren: identificatiegegevens, gegevens over leerplicht, inentingen, medisch onderzoek en de opvolging hiervan. Een gemotiveerd verslag of een verslag dat toegang geeft tot het buitengewoon onderwijs, moet ook worden overgedragen – als er zo'n verslag bestaat.

Als je niet wil dat het hele dossier naar het nieuwe CLB gaat, dan moet je dat binnen de 10 dagen na je inschrijving in de andere school, schriftelijk laten weten aan je (oude) CLB. Dat moet zo snel omdat je dossier anders automatisch verhuist met je inschrijving.

5.7 En later?

We houden het dossier van je kind minstens 10 jaar bij op het CLB, te tellen vanaf het laatste systematisch contactmoment. Daarna wordt het vernietigd.

5.8 Een klacht?

Heb je een klacht, dan luisteren we daar graag naar. Elk CLB heeft een vaste werkwijze om klachten te behandelen. Dat garandeert dat elke klacht de nodige aandacht krijgt en met zorg behandeld wordt. De procedure kun je vragen aan je CLB-medewerker of de directeur van je CLB.